

Bu adı haqlı olaraq XX əsrin ikinci yarısında Azərbaycan elminin fenomeni adlandırmaq olar. Ona görə ki, Aida İmanquliyevanın əsərləri Şərq və Qərb mədəniyyətlərinin qarşılıqlı münasibətlərinin aktual mövzusunun və müasir dünyanın iki böyük ənənəsi arasında körpü kimi Azərbaycanın mühüm rolunun anlaşılması nöqtəyi-nəzərindən böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bu baxımdan, professor Aida İmanquliyeva istər Azərbaycanda, istərsə sərhədlərimizdən çox uzaqlarda da yaxşı tanınır və bu gözəl, xeyirxah, eyni zamanda, iradəli xanım qısa və mənalı ömründə yalnız elmin zirvəsini deyil, həm də qəlbləri fəth etməsilə xatirələrdə yaşayır.

etdirmişdi. O, elmi əsərlərində dövründən xeyli əvvəl, Qərb və Şərq mədəniyyətlərinin qarşılıqlı təsirini elmi cəhətdən əsaslandırmışdı. Özündən sonra zəngin elmi irs qoyan Aida İmanquliyeva istedadı, təşkilatçılıq qabiliyyəti və pedaqoji fəaliyyəti özündə birləşdirən alimlərdən və müasir ərəb ədəbiyyatının ən nüfuzlu tədqiqatçılarından biri kimi şərqşünaslığın elminin tarixinə əbədi daxil olan azsaylı mütəxəssislərdən biridir. O, Azərbaycan şərqşünaslar məktəbinin nümayəndəsi kimi, ölkəmizi Moskva, Kiyev, Sankt-Peterburq, Poltava, Düşənbə, Tbilisi və digər şəhərlərdə

keçirilən elmi konfranslarda, konqreslərdə, simpoziumlarda təmsil etmişdi.

Aida xanımın ictimai şüurda iz qoyduğu Şərq ilə Qərbi birləşdirən ədəbi-fəlsəfi düşüncəsi təkcə dünya mədəniyyətinin, ümumbəşəri dəyərlərin öyrənilməsi deyil, həm də milli özünüdərkini ifadəsidir. Bu xeyirxah və iradəli xanımın elmi yaradıcılığı çox zəngindir. Onun nəzəri tədqiqat dairəsini ümumiləşdirən "Ərəb filologiyası məsələləri", "Şərq filologiyası məsələləri", "Şərq problemləri: tarix və müasirlik" və onlarca digər məqalə və elmi əsərləri alim elmi maraq və tədqiqatlarının

Aida İmanquliyeva elmi fəaliyyətlə yanaşı, pedaqoji fəaliyyətlə də məşğul olmuşdu. O, Azərbaycan Dövlət Universitetinin şərqşünaslıq fakültəsində ərəb ədəbiyyatından dərs demişdi. Məhz buna görə də 1991-ci ilin mart ayında SSRİ Nazirlər Kabineti yanında fəaliyyət göstərən Ali Attestasiya Komissiyasının qərarı ilə Aida İmanquliyevaya professor adı verilmişdi. 1991-ci ilin avqust ayında Aida İmanquliyeva Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru vəzifəsini icra etməyə başlamış və həmin ilin dekabrında institutun direktoru təyin edilmişdi. Aida İmanquliyevanın elmi, ictimai-siyasi fəaliyyətindən



dövrə daha dərinlən öyrənilməsi üçün ən gözəl mənbələrdən, mötəbər elmi vəsaitlərdəndir.

Təəssüf ki, Aida xanım həyatdan çox tez, 53 yaşına çatmadan köçdü. O, yaradıcılığının demək olar ki, çiçəkləndiyi dövrdə dünyasını dəyişdi. Onun vəfatı ilə Azərbaycan şərqşünaslığı çox şey itirdi. Bununla yanaşı, çoxşaxəli yaradıcılıq və ictimai fəaliyyətinə baxmayaraq, Aida xanım həm də çox gözəl həyat yoldaşı, mehriban ana idi. Aida xanımın qızı, Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva müsahibələrinin birində anası haqqında belə demişdi: "Mənim 27 yaşım olanda anamı itirdim. Anamı itirəndə onun cəmi 53 yaşı var idi. O, inanılmaz dərəcədə gözəl, güclü, xoşbəxt qadın idi. Azərbaycanda ilk şərqşünas professor, Şərqşünaslıq İnstitutunun rəhbəri idi. Altı ay ərzində gözümün qabağında, qollarım üstündə bu insanı itirdim. Yəqin ki, əsas göz yaşlarımı o vaxt axıtmışam. Bu itki, yəqin ki, məni çox möhkəmlətdi".

Aida xanım deyirdi ki, insanın etdiyi xeyirxahlıq zahiri mərasimlərə riayət etməkdən yüksəkdə durur və buna görə onu mükafatlandıran Allah üçün daha əziz, daha istəniləndir. Özündən sonra böyük irs qoyub getmiş Aida xanımın xatirəsi bu gün milyonların qəlbində, məhz ziyalılıq və mənəviyyət mücəssəməsi kimi yaşayır, həmişə ehtiramla anılır.

"Xalq qəzeti"

Ziyalılıq və mənəviyyət mücəssəməsi — AIDA İMANQULİYEVA

Bu gün görkəmli şərqşünas alim, professor Aida İmanquliyevanın anadan olmasından 81 il ötür



genişliyinin, təkcə filologiya ilə deyil, həm də digər ictimai-humanitar elmlərlə münasibətinin və əlaqəsinin göstəricisidir. Bundan başqa, Aida İmanquliyevanın elmi fəaliyyətinin maraq dairəsi geniş və çoxşaxəlidir. Onun çoxsaylı elmi əsərlərində Şərq və Qərb mədəniyyəti ənənələrinin sintezi, yaradıcılıq üslubunun inkişafı və yeni ədəbi cərəyanların meydana çıxması müşahidə olunur və bu da, öz növbəsində, təkcə ərəbcə deyil, ümumilikdə, Şərq ədəbiyyatı üçün də gələcək araşdırmalara zəmin yaradır. Aida İmanquliyeva təkcə yaradıcılığında deyil, həm də təşkilatçılıq fəaliyyətində – mövcud rejim çərçivəsində Azərbaycan milli məniyyətini qoruyub saxlamaq və inkişaf etdirmək missiyasına da sadiq qalmışdı. Şöbəyə rəhbərlik etdiyi dövrdə 10-dan çox şərqşünas namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi dərəcəsi almışdı.

danışarkən, onun tərcüməçilik fəaliyyətini qeyd etmək lazımdır. Məsələn, Aida xanım ADU-nun şərqşünaslıq fakültəsinin ərəb dili müəllimi, filologiya elmləri namizədi M.Qarayevlə birlikdə "İnsan və quş" adlı hekayələr toplusunu nəşr etdirmişdi. Bundan əlavə, onun ərəb filologiyası şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən tərcümə olunan İraq yazıçılarının əsərlərinin yer aldığı antologiyanın nəşrində xidmətlərini də qeyd etmək lazımdır. Aida İmanquliyeva müxtəlif dövrlərdə müxtəlif nəşriyyat orqanlarında nəşr olunan bir çox ərəb ədəbiyyatı kitabının elmi redaktoru da olmuşdu.

Əlamətdar haldır ki, Aida xanımın elmi yaradıcılığına, şərqşünaslıq elminə böyük töhfəsinə verilən yüksək qiymətlər təkcə sovet və Rusiya ərəbşünaslığı nümayəndələrinin dilindən deyil, həm də ərəb elmi və dövrü mətbuatının səhifələrində də səslənir. Məsələn, Misirin ən iri "Əl-Əhram" qəzetində dərc

edilmiş məqalədə Aida İmanquliyevanın ədəbi irsi Azərbaycanı ərəb dünyası ilə birləşdirən körpü adlandırılır, filologiya elmləri doktoru, professor, pedaqog Aida İmanquliyevanın ərəb filoloji fikrinin ümumdünya mədəniyyətinə inteqrasiyasının başlanğıcını qoyan görkəmli şərqşünaslar silsiləsinə daxil olduğu bildirilir. Bununla yanaşı, dünyanın bir sıra ölkələrində, o cümlədən, ərəb dünyasında yaxşı tanınan, əsərlərinə tez-tez istinad edilən Aida İmanquliyeva yeni və müasir ərəb ədəbiyyatının ən nüfuzlu tədqiqatçılarından biri kimi şərqşünaslıq tarixinə əbədi daxil olmuş azsaylı mütəxəssislərdəndir. Aida xanım la birlikdə çalışmış Azərbaycanın tanınmış ziyalıları bildirirlər ki, onun ərəb ədəbiyyatı haqqında yazdığı məqalələr, beynəlxalq konfrans və simpoziumlarda etdiyi çıxışlar, uzun illər BDU-nun şərqşünaslıq fakültəsində oxuduğu yüksək səviyyəli mühazirələr yeni ərəb ədəbiyyatının çağdaş

Elm dünyasında nadir istedadla sahib olan insanlar var ki, bu sahədəki xidmətləri müəyyən bir müddətdən sonra və elmi dünyagörüşünün inkişafı zamanı insanlar tərəfindən daha yaxşı dərk olunur. İstedadlı alim, ictimai xadim, ecazkar qadın və ana olan Aida İmanquliyeva belə alimlərdən, belə şəxsiyyətlərdən biridir. Bununla yanaşı, Aida xanım Azərbaycan qadınına xas olan bütün nəcib keyfiyyətləri özündə cəmləşdirməsilə də xatirələrdə iz qoymuşdur. Ən əsası, onun həyat yolu həyatın və varlığın təməlinə dayanan mənəvi prinsiplərin birləşməsinin tam bir əksi idi. Bəlkə də elə buna görə ki, Azərbaycan tarixində ilk qadın şərqşünas, elmlər doktoru Aida İmanquliyeva ömrünü xalqımızın tarixi və ənənələrlə bağlı olan Şərq mədəniyyəti və ədəbiyyatının öyrənilməsinə həsr edərək keçmişlə müasirlik arasında əlaqənin bərpasına can atmışdı. Aida İmanquliyeva fəal ərəbşünas alim, elmi ictimaiyyətin hörmətini qazanan nüfuzlu bir alim kimi tanınırdı. Ümumittifaq Şərqşünaslar Cəmiyyətinin üzvü və eyni zamanda, Şərq Ədəbiyyatının Tədqiqatı üzrə Ümumittifaq Koordinasiya Şurasının üzvü idi.

Çoxşaxəli elmi fəaliyyəti və fundamental tədqiqatları ilə şərqşünaslıq elminə mühüm töhfələr verən Aida İmanquliyeva təkcə Azərbaycan şərqşünaslığını deyil, eyni zamanda, dünya şərqşünaslığını da zənginləşdirmiş və inkişaf